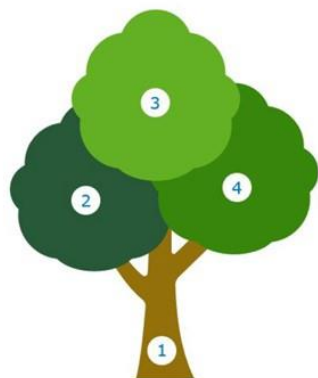

Een stevig fundament waarop overheid, samenleving en economie kunnen groeien

- 1 Digitaal fundament
- 2 Digitale overheid
- 3 Digitale samenleving
- 4 Digitale economie

MIRA MARTHE ASTRA
GEBORA Nbility Politie
AORTA DIZRA PURA SVB IenW RWS
VeRA ZiRA UWV KARWEI
DUTO MARA DERA Jeugd Belastingdienst
RIEA BZK Logius FORA MORA Defensie EZK
RORA GEMMA HORA ROSA CORA VERA
IDRA PETRA WILMA Interactie DNB
EA Provincies

Regie op Gegevens

Overheids-
Informatie
huishouding

GDI

NORA
Nederlandse Overheid
Referentie Architectuur

Onderzoek naar het DNA van de NORA Familie aanvulling september 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	2
De feiten en ideeën	3
Conclusies.....	16
Advies voor vervolgacties	17
BIJLAGE Betrokkenen	18

Auteurs: Catharina Kolar en Eric Brouwer
ICTU / NORA Beheer

Den Haag, 22 oktober 2024

Inleiding

In het voorjaar van 2024 heeft de NORA Gebruikersraad onderzoek laten doen naar de mate waarin [het DNA van de NORA Familie](#) wordt hergebruikt en hoe het beheer van dat DNA het beste en structureel kan worden geregeld. Bij dat onderzoek waren de beheerders van 51 overheidsarchitecturen betrokken. De uitkomsten zijn op 4 juni 2024 besproken tijdens de [NORA Gebruikersraad](#) waaruit bleek dat veel van elkaars architectuur-opzet te leren valt. Met name ook van organisaties als de Belastingdienst, het UWV en de SVB. Daarom is besloten om eenzelfde kort onderzoek te doen bij de resterende 12 MFG-partijen en daarnaast ook de 10 grootste gemeenten.

Op die manier kunnen we nagaan in hoeverre de door de NORA Familie ingeslagen weg aansluit bij het pad dat deze belangrijke overheidsorganisaties hebben gekozen en welke inspirerende voorbeelden van hen kunnen worden overgenomen.

We hebben eind juli de 22 beheerders van de betreffende overheidsarchitecturen benaderd met enkele basale vragen. Daarvan hebben 17 beheerders (ofwel 78%) gereageerd, zie bijlage 1.

Op basis van de 11 reacties die per 2 september 2024 verwerkt waren, is een concept rapport opgesteld. Dat concept rapport is per 9 september 2024 voor reflectie gedeeld met alle 22 beheerders van de betreffende overheidsarchitecturen.

Parallel daaraan is op 10 september 2024 de stand van zaken van het onderzoek met het 1^e globale beeld besproken in de NORA Gebruikersraad. Zie [NORA Gebruikersraad 2024-09-10 - NORA Online](#)

De opmerkingen zijn verwerkt en daarna is de definitieve versie van het rapport samengesteld op basis van alle 17 per 30 september 2024 ontvangen reacties.

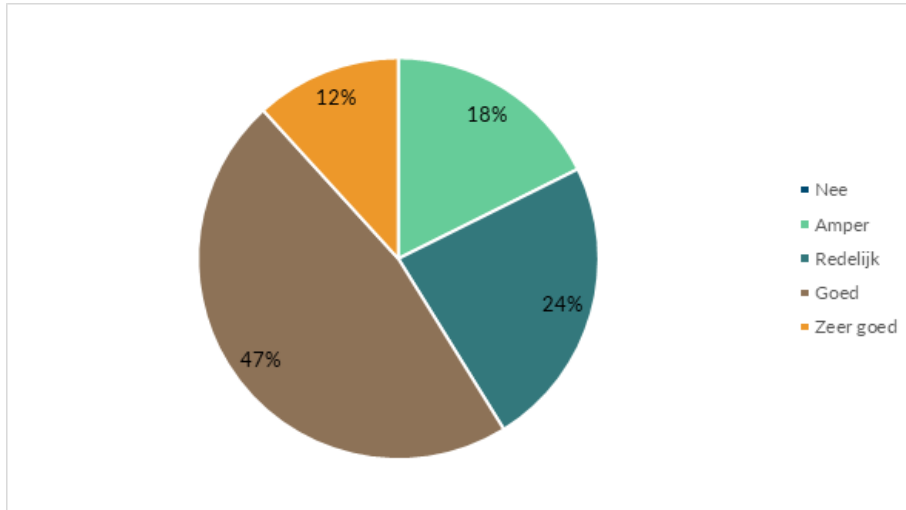
Het definitieve rapport wordt gepubliceerd op de NORA en wordt op 12 november 2024 besproken in de NORA Gebruikersraad. Zie [NORA Gebruikersraad 2024-11-12 - NORA Online](#).

Al onze inzichten en acties zijn erop gericht de vele overheidsarchitecturen optimaal op elkaar te laten aansluiten.

Ook dit aanvullende onderzoek heeft weer diverse inzichten opgeleverd over de ideeën en wensen die spelen rond het (her-)gebruik van de NORA en vraagstukken waar de familieleden mee te maken hebben.

De feiten en ideeën

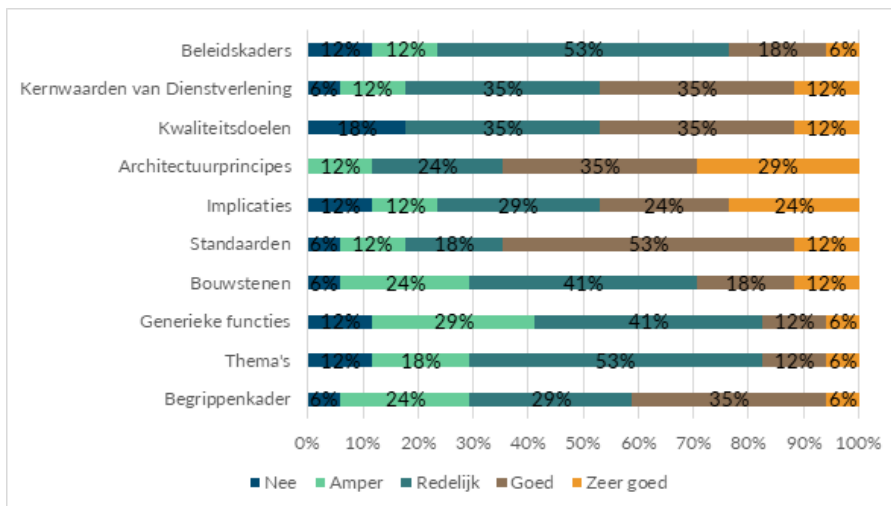
Ben je bekend met de NORA Familie en het streven naar meer samenhang tussen al deze overheidsarchitecturen ?

Het streven naar meer samenhang tussen de vele overheidsarchitecturen is bij 10 (59%) van de respondenten (zeer) goed bekend.

En tegelijkertijd was dat bij 7 (41%) amper of redelijk bekend.

Ben je bekend met de 10 onderdelen van het DNA van de NORA Familie ?

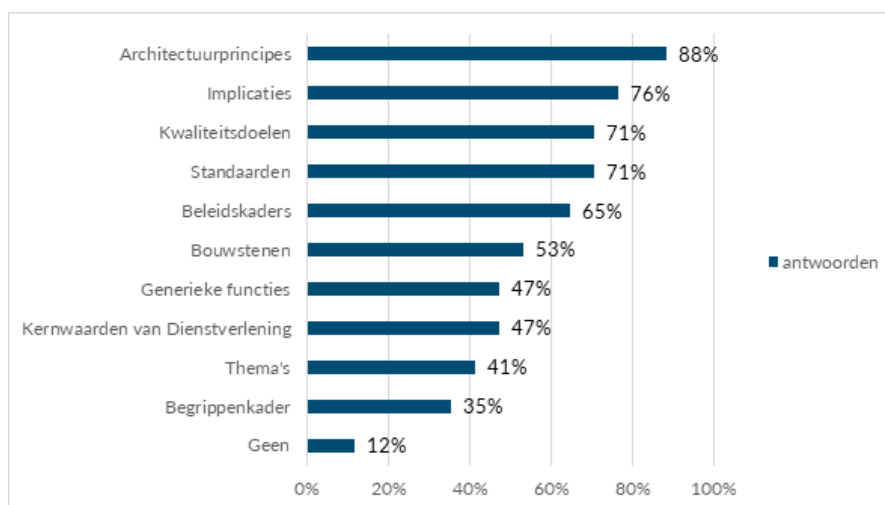

De 10 onderdelen van het DNA zijn doorgaans goed bekend: gemiddeld is 76% redelijk tot zeer goed bekend.

De 3 meest-bekende onderdelen zijn de Architectuurprincipes (88%), Standaarden en Kwaliteitsdoelen (beiden 82%).

De 3 minst-bekende onderdelen van het DNA zijn de Generieke Functies (59%) en de Thema's en Bouwstenen (beide 70%).

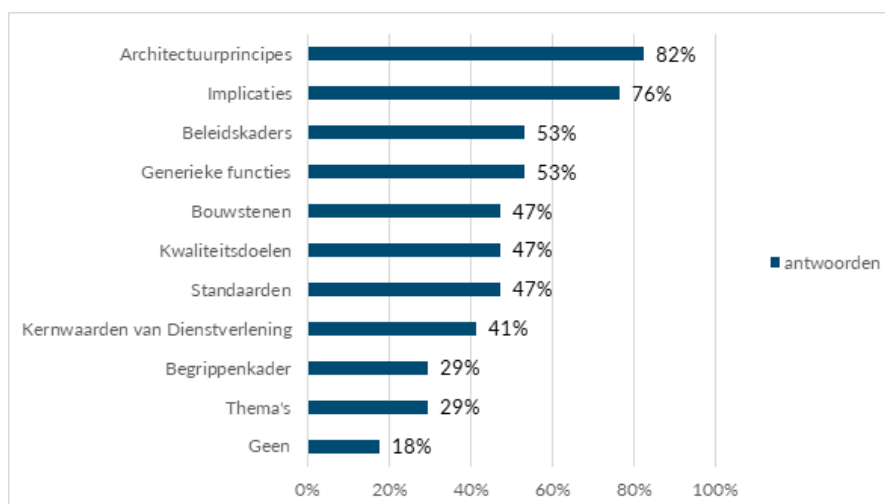
Welke van de 10 onderdelen pas je toe in jullie overheidsarchitectuur ?

Alle onderdelen van het DNA worden veelvuldig toegepast in deze overheidsarchitecturen, variërend van 35% voor het Begrippenkader tot 88% voor de Architectuurprincipes.

Gemiddeld wordt 60% van het DNA toegepast door deze 17 overheidsarchitecturen van de NORA Familie.

Welke van de 10 onderdelen komen voor in het Kennismodel van jouw overheidsarchitectuur ?

Deze vraag was voor 4 beheerders niet goed te beantwoorden, aangezien voor hun overheidsarchitectuur een formeel Kennismodel (ook wel metamodel genoemd) ontbreekt. Door het ontbreken van zo'n Kennismodel is het her-gebruik van kennis en informatie uit andere overheidsarchitecturen minder gemakkelijk en doorgaans niet mogelijk op geautomatiseerde wijze.

Door 13 beheerders is aangegeven dat gemiddeld 51% van alle onderdelen van het DNA is opgenomen in het (al dan niet formele) Kennismodel van hun overheidsarchitectuur, variërend van 29% voor de Thema's tot 82% voor de Architectuurprincipes.

Op het voorkomen van deze onderdelen van het DNA in het Kennismodel van deze overheidsarchitecturen wordt nog de volgende toelichting gegeven:

1. In de Enterprise Architectuur (en daarvan afgeleide domein architecturen) zijn de onderwerpen regelmatig hetzelfde benoemd als in het NORA Kennismodel.
2. Er is geen formeel kennismodel beschikbaar, maar (de metagegevens van) het architectuurmodel worden wel gedeeltelijk ontsloten.
3. De onderwerpen zijn herkenbaar, maar in iets andere samenhang.
4. Soms zijn de onderwerpen iets anders benoemd, maar kennen ze wel (bijna) dezelfde invulling.
Bijvoorbeeld:
Kwaliteitsdoelen heten bij ons 'strategische capabilities', gedefinieerd als de dingen die wij moeten kunnen om onze missie en visie te realiseren. Wij kennen vier strategische capabilities: 1) Robuuste transactiefabriek, 2) Doorslaggevend klantcontact, 3) Uitgebreide self-service en 4) Datagebaseerde impact
OF:
De KvK onderkent in de EA: Zingeving: Missie, Visie, Kernwaarden, Waardepropositie, Doelen, Strategie Vormgeving: Principe, Beleid, Doelstelling, Voorschrift (standaard) Algemeen: Implicatie, Begrip, Perspectief (thema).
5. De GEMMA dient als basis van het Kennismodel van de gemeente.
6. Kernwaarden en Kwaliteitsdoelen raken we nu aan via de GEA-methode, waar we mee oefenen om vooral het verschil tussen zingeving en vormgeving te kunnen duiden.
7. Een formeel kennismodel is nog niet in gebruik. Analyse vindt plaats op basis van vastgestelde architectuurkaders en interne peer-reviews. Opzet van een kennismodel is wel een behoefte, waarbij de mate van verdieping en beheerlast in actualisering aandachtspunten zijn.

Overzicht van de Kennismodellen van de NORA Familie:

Vanuit het eerdere DNA-onderzoek is een overzicht opgesteld van alle reeds bekende [Kennismodellen van de NORA Familie](#)

Aanvullend daarop, zijn in dit onderzoek nog enkele Kennismodellen onderkend, maar die zijn niet openbaar gepubliceerd en alleen beschikbaar via de beheerder:

1. EA CAK
2. EA RDW
3. EA KvK
4. EA DUO
5. EA CBS – is bezig met het ook publiek maken van het Kennismodel
6. EA CBR – beschikbaar via <https://cbr.ariscloud.com/>
7. EA CJIB
8. EA CIZ
9. EA Amsterdam – beschikbaar via <https://tamtam.amsterdam.nl/do/folder?id=4210120-666f6c646572>
10. EA Den Haag – beschikbaar in architectuurtool BlueDolphin
11. EA Rotterdam

En er zijn ook overheidsarchitecturen waarvoor (nog) geen formeel Kennismodel beschikbaar is, zoals:

- 12.EA Almere
- 13.EA Nijmegen
- 14.EA IND
- 15.EA RVO

De gemeenten Groningen en Tilburg maken her-gebruik van het Kennismodel van de GEMMA: https://www.gemmaonline.nl/wiki/GEMMA_kennismodel

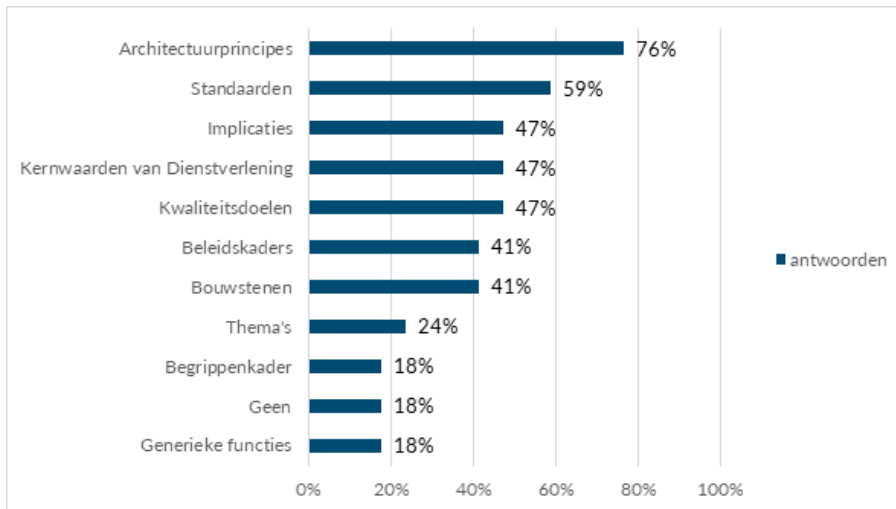
Als je kijkt naar het Kennismodel NORA (visualisatie), zijn we in jouw ogen dan nog DNA vergeten die voor de gehele NORA Familie geldt ?

Uit de reacties blijkt dat het Kennismodel NORA door 9 (53%) van de 17 beheerders als (ruim) afdoende uitgewerkt wordt beschouwd om de afstemming met de diverse overheidsarchitecturen te verbeteren: daartoe is niet méér DNA nodig.

Tegelijkertijd zijn nog adviezen meegegeven om het Kennismodel NORA te verbeteren. Die worden opgenomen als wijzigingsvoorstellen c.q. actiepunten van het operationele beheer in 2024. Het betreft:

1. Maak onderscheid tussen zingeving en vormgeving. Visie en Strategie.
2. De stakeholders toevoegen.
3. Mogelijk is er meer aandacht nodig voor het uitgangspunt van voorwaarden voor machine leesbaarheid van bestanden in hele ketens en tussen ketens
4. Capability diagrammen toevoegen.
5. ArchiMate is in eerste instantie een modelleringstechniek. Het is afgeleid van de tekentechniek die in UML wordt toegepast, waarbij objecten zijn geclassificeerd naar diverse thema's (IT, Business, Motivatie, etc.). Dus eigenlijk zie je stereo types van UML hierin terug. Dat is handig voor herkenbaarheid van objecten en classificatiemodellen. De Methodiek van UML is object-georiënteerd waardoor je in staat bent te komen tot beheersing (en daaruit afgeleide wendbaarheid). ArchiMate mist dat. ArchiMate definieert eigen relaties en de relaties die zo sterk zijn in bijvoorbeeld UML zijn niet vergelijkbaar geïmplementeerd in UML.
6. Tekeningen die met ArchiMate symbolen zijn gemaakt zien er vaak complex en kleurig uit.
7. De 'opvolger van' relaties eruit halen: dat is een ander type relatie. Bij de eerste lezing is het verwarrend, maar blijkt dus meta-meta-informatie te zijn.

Welke van de 10 onderdelen worden door jouw overheidsarchitectuur hergebruikt/overerfd uit de NORA ?

Alle onderdelen van het DNA in de NORA worden hergebruikt in de overheidsarchitecturen, variërend van 18% voor de Generieke Functies tot 76% voor de Architectuurprincipes.

Door 14 (83%) van de overheidsarchitecturen wordt gemiddeld 42% hergebruikt via overnemen uit de NORA, al dan niet met aanvullingen en/of wijzigingen.

Tegelijkertijd wordt bij zeker 8 (47%) van de overheidsarchitecturen hergebruik gemaakt van het DNA in de NORA door er naar te verwijzen (dus zonder eigen kopie te maken), dan wel dat géén hergebruik van de NORA wordt gemaakt maar van een andere Referentie Architectuur.

Opvallend is het hergebruik / overerven van Standaarden door slechts 59% van de overheidsarchitecturen.

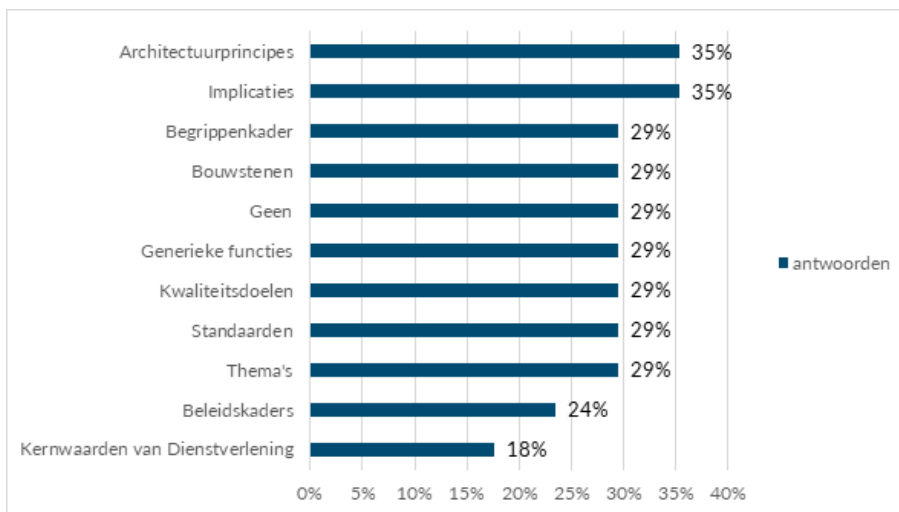
De verwachting was dat dat meer richting 100% zou zijn: de NORA is immers de bron-registratie voor de standaarden die door het Forum Standaardisatie zijn aangewezen voor de PTOLU-lijst en de lijst met Aanbevolen standaarden. Daarnaast zijn nog meer (de facto) standaarden opgenomen in de NORA en zijn ook de jaarlijkse resultaten van de Monitor Open Standaarden on-line beschikbaar. Zie hiertoe het onderdeel [Standaarden](#).

Op het hergebruik en overerving wordt nog de volgende toelichting gegeven:

1. Doorgaans is sprake van handmatige copy-paste, waarbij niet alles 1 op 1 wordt overgenomen, maar met wijzigingen en aanvullingen.
2. Overerving vindt handmatig plaats vanuit de GEMMA, niet vanuit de NORA.
3. Er is nog niet een volledig beeld in hoeverre GEMMA overerft vanuit de NORA. Het huidige beeld is dat GEMMA volledig op NORA is gebaseerd, waarbij o.a. architectuurprincipes bijna 1:1 zijn overgenomen (en dan niet als NAPxx zijn genummerd, maar als GAPxx).
4. Wij gebruiken ook de referentiecomponenten van de GEMMA. Niet geheel duidelijk is of dit overeenkomt met een bouwsteen of generieke functie.

5. Er wordt actief verwezen naar de NORA. Bepaalde zaken m.b.t. de onderdelen worden in de Enterprise Architectuur expliciet benoemd, maar de NORA en sectorale architecturen vindt onze organisatie van belang.
6. Wij behandelen de onderwerpen niet als afzonderlijke onderdelen, maar in hun onderlinge samenhang.
7. In de onderhanden Enterprise Referentie Architectuur voor RVO hanteren we de 5 lagen van NORA. Deze dient als blauwdruk voor analyse. In de grondslagenlaag onderkennen we de verschillende niveau's van beleidskaders: Europees, landelijk, vanuit onze eigenaar, vanuit opdrachten en vanuit RVO strategie. In de architectuur kaders onderkennen we een overerving van NORA via RORA naar EA EZ.
In de RVO visie op het IV-landschap hebben we de link gelegd tussen de kernwaarden van dienstverlening, de kwaliteitsdoelen en de RVO strategie om de visie bestuurlijk draagvlak te laten winnen.
De architectuurprincipes kennen een afleiding zoals de architectuur kaders. De implicaties van de principes hebben we gelinkt aan de kwaliteitsdoelen en de RVO strategie om een prioriteringsvoorstel te formuleren waarbij we hoog inzetten op een groei naar wendbaarheid door vergroten van de capabilities op integratie en IAM met een sterke impuls tot standaardisatie (mn. op data).
8. De Enterprise Architect heeft als taak de verbanden te zien tussen de eigen EA en referentie architecturen. De NORA is niet de enige referentie architectuur waar onze organisatie mee werkt. Zo kent de sector onderwijs ook haar eigen architecturen.
9. We verwijzen in ieder geval naar de NORA en trachten steeds minder eigen definities, principes & implicaties, Waarden & Doelen op te stellen.
Het doel van de NORA is om als overheid samen te kunnen werken richting Burger (=biologische persoon die een relatie heeft met de overheid en rechten geniet en plichten nastreeft) en dat doel is voor onze organisatie van groot belang. Datzelfde geldt natuurlijk ook voor het acteren van onze organisatie richting Student (=biologische persoon die een relatie heeft met een onderwijsinstelling en onderwijs geniet en toetsen behaalt).
10. Het toepassen van de NORA is normatief. Voorschrijvend, echter met eigen interpretatie; deze hangen immers samen met normen, waarden en - vergeet niet- de belangen van de organisatie.
Dat laatste is binnen de overheid divers; de ene organisatie kiest meer voor het belang van de burger (klant), de andere meer voor het eigenbelang. In ieder geval is voor onze organisatie van belang dat er gemeenschappelijk gedragen en gedeelde beelden zijn.
Daarnaast wordt natuurlijk gestreefd om die beelden gemeenschappelijk te hebben / te krijgen binnen de overheid.

Voor welke van de 10 onderdelen zou je graag een betere afstemming zien tussen de NORA en jouw overheidsarchitectuur ?

Bij 5 (30%) van deze overheidsarchitecturen is géén verbeterde afstemming met de NORA voorzien, omdat via de GEMMA wordt overgeërfd of door prioritering. Maar, in aanvulling op het bestaande her-gebruik, bestaat bij 12 (70%) van deze overheidsarchitecturen de behoefte aan een betere afstemming met de NORA, variërend van 18% voor de Kernwaarden van Dienstverlening tot 35% voor de Architectuurprincipes en Implicaties.

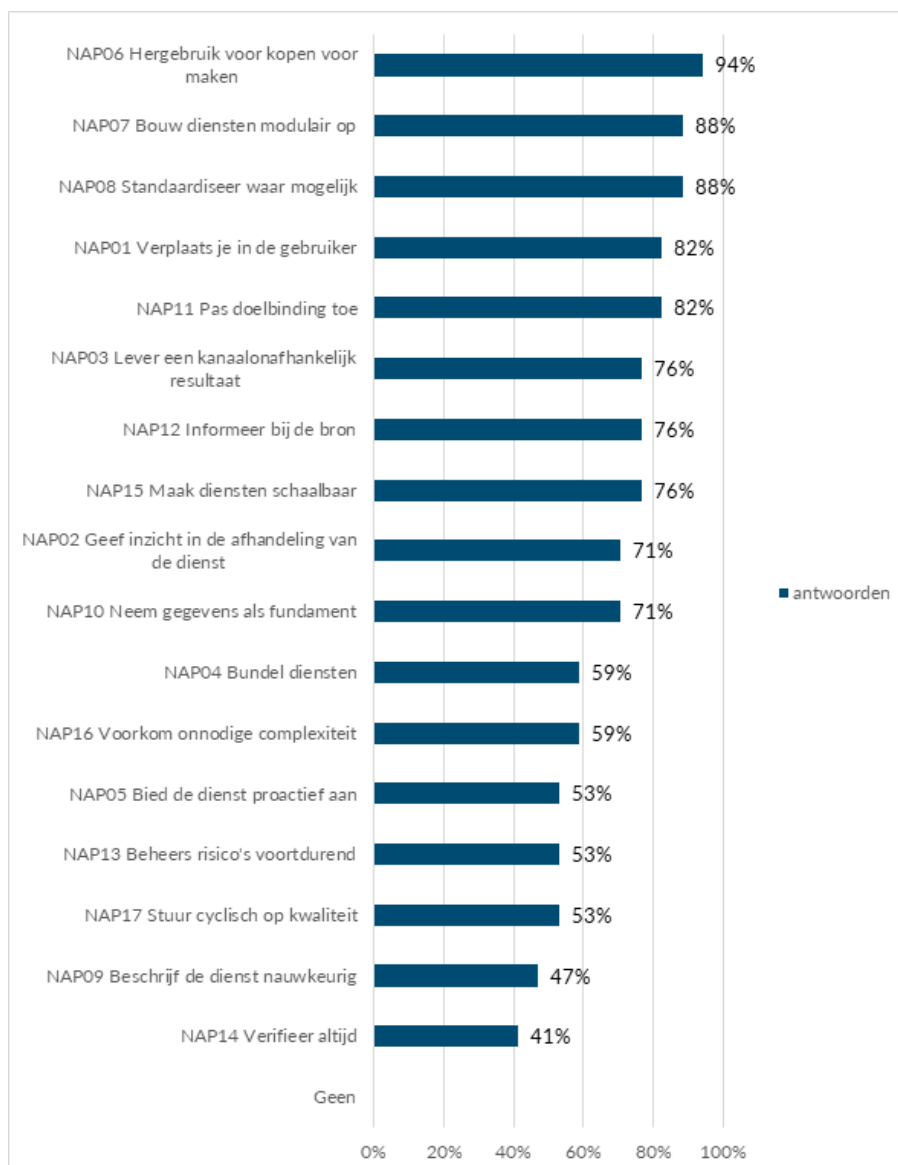
Gemiddeld is bij 29% van de onderdelen van het DNA een verbeterde afstemming gewenst met de NORA.

Op de gewenste afstemming wordt nog de volgende toelichting gegeven:

1. Het is goed om gebruik te maken van deze bestaande kennis in plaats van die zelf te verzinnen. Je kunt hierbij zelf bepalen welke onderdelen het meest relevant zijn voor hergebruik voor jouw architectuur en we kunnen samen zoeken naar meer gemeenschappelijke oplossingen.
2. Gewoon samenwerking zoeken en gelegenheid bieden voor het delen van beelden. Dat kan in werkgroepen, maar ook via meetings/symposia, etc. Het gaat niet alleen om wat op papier staat. Het gaat ook om wat de gemeenschappelijke beleving is.
3. Genoemde onderdelen zouden naar mijn mening beter in de KvK EA kunnen landen, dus dat is m.n. een KvK activiteit.
4. Het beter onderscheiden van zin- en vormgeving. Het denken in termen van waarestromen om moderne en passende dienstverlening te organiseren (nauwe verwantschap met ketens). Het denken volgens Common Ground gedachtegoed.
5. Kunnen we toegroeien naar een waardecreatie-model?
Niet alleen vanuit dienstverlening in de meest brede zin van het woord, maar ook voor de "sustainable goals" die spelen op landelijk, Europees en wereldwijd niveau.
Dit betekent wel dat hier en daar aanpassingen nodig zijn. Dienstverlening wordt nu qua scope door verschillende bestuurlijke stakeholders smal gezien. Zo zien zij toezicht en handhaving vaak niet als dienstverlening. Dus de boodschap moeten we dan anders brengen, met andere taal.

6. Het liefst zouden we ook per deelbare unieke url oid afstemmen tussen onze overheidsarchitectuur en andere architecturen.
7. Omdat hiermee op het 'hoogste' niveau de koppeling beter wordt tussen de overheidsarchitecturen, zullen we om dat te realiseren eerst bij ons intern een discussie over die noodzaak moeten voeren.
8. De generieke functies (capabilities) zijn nog niet uitgewerkt in de NORA. Daarvoor zullen we nu naar dochters zoals HORA, ZIRA en GEMMA gaan kijken.
9. Hoe gaan we om met (de implicaties van) veranderde wet- en regelgeving die alle overheidslagen raakt?
Denk aan WOO en WMEBV. Het "hoe" kan uiteen lopen voor verschillende organisaties. Maar de vertaling van W&R-tekst naar de lezing in de context van informatievoorziening en ICT kan gefaciliteerd worden en onderdeel uitmaken van de eerder genoemde analyse. Dat vermindert het dubbele werk en interpretatieverschillen.

Welke van de 17 architectuurprincipes komen (deels) overeen met de principes van jouw overheidsarchitectuur ?

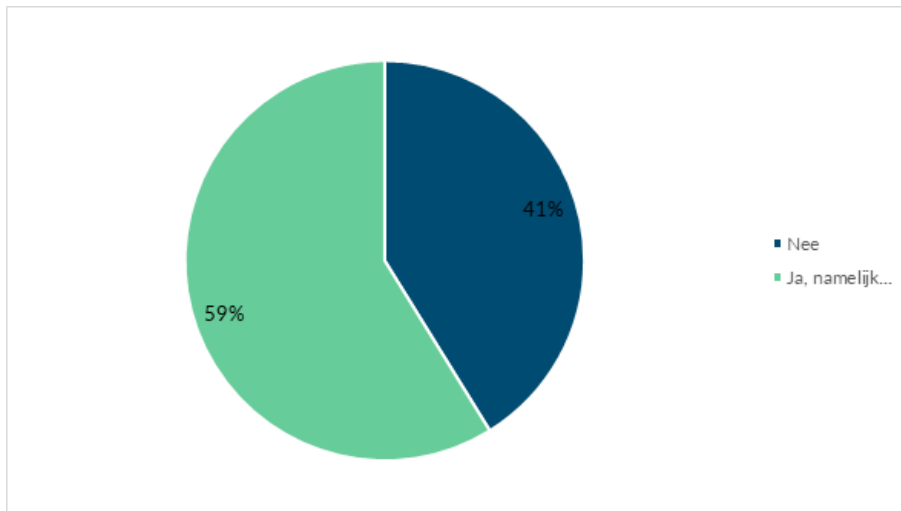

De 17 NORA Architectuurprincipes komen in hoge mate overeen met de principes van deze 17 overheidsarchitecturen, variërend van 41% voor NAP14 Verifieer altijd tot 94% voor NAP06 Hergebruik voor kopen voor maken.

Gemiddeld komt 69% van de NORA Principes overeen met bepaalde principes van deze NORA Familieleden.

Gezien het belang van Standaarden en de Nationale bestuurlijke aandacht daarvoor via het netwerk vanuit het Forum Standaardisatie (FS), was de verwachting dat 100% van de overheidsarchitecturen daar een architectuurprincipe voor zou omvatten à la NAP08 [Standaardiseer waar mogelijk](#). Dat dat bij 15 (88%) van de 17 betrokken overheidsarchitecturen ook inderdaad het geval blijkt, is bemoedigend voor het werk van het (Bureau) FS.

Omvat jouw overheidsarchitectuur daarnaast nog principes die naar jouw mening ook in de NORA opgenomen zouden moeten worden ?

Bij 59% van de overheidsarchitecturen is nog sprake van principes die niet in de NORA zijn opgenomen, maar daar wel van toegevoegde waarde kunnen zijn.

Op de overeenkomst van de NORA Architectuurprincipes en de diverse architectuurprincipes van de overheidsarchitecturen wordt nog de volgende toelichting gegeven:

1. 'Bescherming van democratische waarden by design'.
Geeft een duiding van wat we aan het doen zijn met privacy by design (grondrecht), security by design (informatieveiligheid), recht om niet gediscrimineerd te worden (bias), archiefwet en WOO (transparantie), etc.
2. Stuur op toegevoegde waarde (waardestromen)
3. Afnemers van een dienst hebben via het gewenste kanaal toegang tot de informatie die ze op dat moment nodig zijn voor hun taak.
4. Onze organisatie is bezig met het opstellen van (nieuwe) principes die beter aansluiten op de Digital Age (i.p.v. traditionele Industrial Age).
Bijvoorbeeld Identity Based boven Browser Based, waarbij een implicatie zal zijn dat in de toekomst de Overheid "inlogt bij de Burger" i.p.v. dat de "Burger inlogt bij de Overheid".
5. Het internet (in plaats van een besloten Europees of overheidsnetwerk) is het primaire netwerk, beveiligd door het gebruik van internet-standaarden.

Daarnaast zijn enkele voorstellen gedaan die na enige analyse grote overeenkomst bleken te hebben met bestaande informatie in de NORA over kwaliteitsdoelen, principes of implicaties. Dit zal met de betrokken beheerders worden kortgesloten.

De (Ver)Bindende Architectuurafspraken vormen de belangrijkste kern van het DNA en die zijn najaar 2023 door het OBDO bekrachtigd. Het is erg belangrijk dat die volledig en actueel blijven. Tijdens de bijeenkomst van de [NORA Gebruikersraad op 4 april 2024](#) is ook uitgebreid stilgestaan bij mogelijkheden om het beheer ervan structureel te regelen.

Hoe zou jij het reguliere onderhoud van de Kernwaarden, Kwaliteitsdoelen, Architectuurprincipes en Implicaties invullen ?

Vanuit de beheerders van de betrokken overheidsarchitecturen zijn maar liefst 13 voorstellen gedaan voor het reguliere onderhoud van de (Ver)Bindende Architectuurafspraken, ofwel de Kernwaarden, Kwaliteitsdoelen, Architectuurprincipes en Implicaties:

1. Tenminste goed beschrijven wat dat onderhoud en beheer allemaal behelst, aan periodieke werkzaamheden en benodigde afstemming.
2. Periodieke herijking bij de stakeholders / eigenaar of een en ander nog valide is voor komende periode en past bij de (politiek) neergezette ambities / doelen.
3. Met twee sessies per jaar matchen met alle stuurdoelen van CIZ en de delta's bepalen en vervolgdelen.
4. Het onderhoud beleggen binnen een centraal virtueel architectuurteam met brede vertegenwoordiging uit overheidsorganisaties.
5. Op zich zou de set aan bindende afspraken niet heel erg veranderlijk moeten zijn. Deze set kan in een jaarcyclus "tegen het licht" worden gehouden. In zo'n cyclus zou dan een werkgroep van architecten uit de verschillende overheidslagen kunnen werken aan eventuele relevante wijzigingen en die, na review door de NORA-community ter vaststelling kunnen aanbieden aan het OBDO.
6. De analyses op (veranderde) beleidskaders of deze impact hebben op de kernwaarden, kwaliteitsdoelen, architectuurprincipes en implicaties lijkt een effectieve methode.
7. Van "bovenaf" leiden wijzigingen, aanvulling op missie, visie e.d. tot doorwerking daarvan in principes, implicaties, begrippen e.d., dat zou jaarlijks moeten gebeuren, dus aan de hand van laatst gepubliceerde overheidsdocumenten.
Van "onderaf" kunnen er nieuwe, nog niet voorziene, implicaties, ervaringen e.d. leiden tot aanvulling/wijziging. Dat zou op kwartaalbasis moeten gebeuren op basis van praktijkervaringen van overheden.
8. Koppel het beheer aan het gebruik van de concepten in de praktijk. Dus bijvoorbeeld nagaan in hoeverre architectuurprincipes of implicaties gemodelleerd/gebruikt worden.
Verder zou je periodiek kunnen toetsen aan de hand van nieuwe wetgeving (bijvoorbeeld de concept European Health Data Space Verordening) of er nieuwe kwaliteitsdoelen, architectuurprincipes of implicaties nodig zijn.
9. Via NORA Beheer en GEMMA Beheer naar de NORA Gebruikersraad en vakgroep Architectuur/VNG voor gemeenten.
10. Publiceren via [Git \(git-scm.com\)](#): de zelfde denkwijze hanteren, dus via issues en pull requests.

11. Er zal een uitdaging zitten in het verkrijgen van consensus met de achterban, waar vele verschillende meningen en inzichten kunnen leven. Om dit te mitigeren zal er minimaal een gefaseerd/gelaagd proces moeten zijn voor de manier waarop wijzigingen worden voorgesteld. beoordeeld en goedgekeurd.
12. Niet anders dan dat nu gebeurt: het wordt momenteel best goed ingevuld. Architectuurprincipes en implicaties moeten de organisatie helpen. Het moet in ieder geval niet een dwingend kader worden, daar bereik je niets mee. Organisaties hebben hun eigen verantwoordelijkheid en verantwoording en moeten zelf het belang inzien en -beter nog- voelen.
13. In ieder geval één partij die het beheer (tooling, etc.) en samenwerking (werkgroepen) faciliteert (zoals nu door ICTU) en daarbij de kwaliteit monitort (zoals met deze vragenlijst en overbrenging van de uitkomsten naar bestuurders).

Tijdens de bijeenkomst van de NORA Gebruikersraad op 9 april 2024 is besloten het beheer van deze (Ver)Bindende Architectuurafspraken nader uit te werken. Bovenstaande punten zullen bij die uitwerking als input worden gebruikt.

**Kan jij of een collega van jou daarbij helpen ?
En in welke orde van grootte zal dat zijn qua doorlooptijd en uren ?**

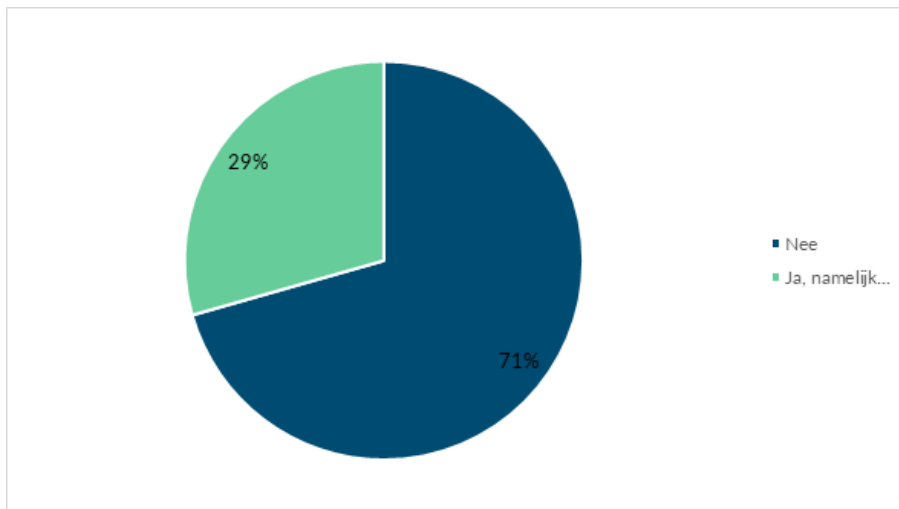
Door 5 van de 17 beheerders van de overheidsarchitecturen (ofwel 30%) is aangegeven tijd vrij te kunnen maken en bereid te zijn om een bijdrage te leveren aan het actualiseren van de (Ver)Bindende Architectuurafspraken.

Tegelijkertijd geven 12 van de 17 (ofwel 70%) aan momenteel geen capaciteit voor een inhoudelijke bijdrage te hebben.

In de reacties is ook aangegeven dat verschillende grote uitvoeringsorganisaties zoals de Belastingdienst, SVB, UWV, KvK, RDW en DUO, participeren in werkgroepen om de NORA actueel te houden.

Door slechts 1 van de grote gemeenten wordt expliciet gezegd een bijdrage te willen leveren aan het actueel houden van de GEMMA c.q. het afgestemd houden van de GEMMA op de NORA.

Zou je ons nog iets willen meegeven bij dit onderzoek ?

Als laatste hebben nog 5 (29%) van deze Familieleden een reactie c.q. advies meegegeven ter verbetering van de NORA:

1. Dank voor deze enquête. Altijd wel weer even wat extra werk opeens, maar het is goed om in contact te blijven en zo weer even aandacht te hebben voor elkaar.
2. Architectuur gaat ook over keuzes maken. Voor keuzes betaal je een prijs. Soms letterlijk (euros) soms omdat je dus iets anders niet kiest. Welke keuzes maken we met de NORA en welke prijs betalen we daarvoor?
3. We willen graag de plannen van ons CIO office matchen met andere CIO offices, mogelijk kan de NORA (organisatie) daar in helpen?
4. Excuses voor het late invullen.
5. De Nora is voor ons als gemeente heel erg ver weg.

We hebben dat geïnterpreteerd als een uitdaging om samen met de betreffende beheerders -en zo mogelijk ook met de beheerder van de GEMMA- te onderzoeken hoe we méér toegevoegde waarde kunnen leveren.

Conclusies

Met dit onderzoek is een mooi en breed beeld naar voren gekomen over hoe deze 17 NORA Familieleden architectuur-kennis delen en her-gebruiken om overheidsorganisaties hun dienstverlening te kunnen laten verbeteren door het werken met Architectuur.

In volgorde van de rapportage, kunnen we daarbij concluderen dat:

1. Bij 10 (60%) van de beheerders is goed bekend dat we streven naar meer inhoudelijke afstemming van de vele overheidsarchitecturen.
2. De beheerders van de overheidsarchitecturen zijn met een gemiddelde score van 76% goed bekend met de 10 onderdelen van het DNA van de NORA Familie.
3. Gemiddeld wordt 60% van de 10 onderdelen van het DNA toegepast in de overheidsarchitecturen.

De relatief recent geïntroduceerde Generieke Functies, waarmee we de (bestuurlijke) discussies over operationele voorzieningen willen ombuigen naar een functioneel niveau, wordt met 47% al redelijk toegepast;

4. Door het ontbreken van een Kennismodel bij 4 (25%) van de overheidsarchitecturen, is het her-gebruik van kennis en informatie uit andere overheidsarchitecturen minder gemakkelijk en doorgaans niet mogelijk op geautomatiseerde wijze.
5. De helft van de beheerders is van mening dat het Kennismodel NORA (ruim) afdoende is uitgewerkt om de afstemming met de diverse overheidsarchitecturen te verbeteren: daartoe is niet méér DNA nodig. Er zijn ook enkele adviezen gegeven voor verbetering van het Kennismodel NORA en voor de verbinding met de Kennismodellen van de andere overheidsarchitecturen.
6. Bij 14 van de 17 (80%) betrokken overheidsarchitecturen wordt her-gebruik gemaakt van het DNA via overnemen uit de NORA, al dan niet met aanvullingen en/of wijzigingen. Dat betreft gemiddeld ca. 42% van het DNA.
Tegelijkertijd wordt bij zeker 8 (50%) van de overheidsarchitecturen direct naar het DNA in de NORA verwezen (dus zonder eigen kopie te maken), dan wel dat géén her-gebruik van de NORA wordt gemaakt maar van een andere Referentie Architectuur (die doorgaans weer her-gebruik maakt van de NORA).
7. Opvallend is het hergebruik / overerven van Standaarden door slechts 10 (60%) van de overheidsarchitecturen. De verwachting was dat dat meer richting 100% zou zijn: de NORA is immers de bron-registratie voor de standaarden die door het Forum Standaardisatie zijn aangewezen voor de PTOLU-lijst en de lijst met Aanbevolen standaarden.
8. In aanvulling op het bestaande her-gebruik, bestaat bij 12 (70%) van de overheidsarchitecturen de behoefte aan een betere afstemming met de NORA. Dat betreft gemiddeld 29% van het DNA.
9. Gemiddeld komt 69% van de 17 NORA Architectuurprincipes overeen met bepaalde principes van de NORA Familieleden.
10. Bij 10 (60%) van de overheidsarchitecturen is nog sprake van principes die niet in de NORA zijn opgenomen, maar daar wel van toegevoegde waarde kunnen zijn.

11. Vanuit de beheerders van de overheidsarchitecturen zijn maar liefst 13 voorstellen gedaan voor het reguliere onderhoud van de (Ver)Bindende Architectuurafspraken.
12. Aanvullend hebben 5 (30%) van de beheerders van overheidsarchitecturen aangegeven een bijdrage te willen leveren aan het actualiseren van de (Ver)Bindende Architectuurafspraken.
13. Als laatste hebben nog 4 (25%) van de Familieleden een advies meegegeven ter verbetering van de NORA.

Advies voor vervolgacties

1. Meer bekendheid geven aan en gericht sturen op de gewenste afstemming van de overheidsarchitecturen: met name bij de 7 beheerders waar dat beleid nog beperkt bekend was;
2. Meer uitwerking en bekendheid geven aan de Generieke Functies: in eerste instantie bij de beheerders van overheidsarchitecturen en daarna bij bestuurders.
NB. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van de resultaten van de NORA werkgroep die momenteel Generieke Functies / Capabilities uitwerkt, zie ook [NORA Gebruikersraad 2024-04-09](#).
3. Via een gesprek nagaan wat de reden is dat bij 4 overheidsarchitecturen geen gebruik gemaakt wordt van een Kennismodel en hoe ze een verbeterde afstemming met andere overheidsarchitecturen voor zich zien.
4. De diverse adviezen voor verbetering van het Kennismodel NORA opnemen als wijzigingsvoorstellen c.q. actiepunten van het operationele beheer in 2024: om ze te beoordelen en zo goed mogelijk op te volgen.
5. Onderzoek in samenwerking met het Bureau Forum Standaardisatie hoe het her-gebruik van standaarden door de overheidsarchitecturen structureel kan worden verbeterd, zo mogelijk tot 100%.
6. Via een gesprek nagaan hoe bij de 12 overheidsarchitecturen de gewenste verbeterde afstemming met de NORA kan worden gerealiseerd.
7. Via een gesprek bij de 10 overheidsarchitecturen nagaan met welke aanvullende principes de NORA nog zou kunnen worden uitgebreid.
8. De 13 voorstellen voor het reguliere onderhoud van de (Ver)Bindende Architectuurafspraken als input laten gebruiken bij de uitwerking van dat beheer zoals besloten tijdens de NORA Gebruikersraad, zie [NORA Gebruikersraad 2024-04-09](#).
9. De betreffende 5 beheerders die hebben aangegeven mee te willen helpen, zullen in de loop van 2024 worden benaderd door NORA Beheer om een bijdrage te leveren aan het structurele, co-beheer van de (Ver)Bindende Architectuurafspraken.
10. De adviezen ter verbetering van de NORA opnemen als wijzigingsvoorstellen c.q. actiepunten van het operationele beheer in 2024: om ze te beoordelen en zo goed mogelijk op te volgen.

Wat uit het gehele onderzoek duidelijk blijkt, is een wens dat NORA Beheer doorgaat met het propageren, concretiseren en helpen bij het her-gebruiken en toepassen van het DNA van de NORA Familie. Dit zal daarom structureel als onderdeel van het Jaarplan worden opgenomen.

BIJLAGE Betrokkenen

Nr	NORA Familielid	Domein	Contactpersoon
1.	EA Amsterdam	Gemeente	Dirk Temme
2.	EA Rotterdam	Gemeente	Peter-Jan Speerstra
3.	EA Den Haag	Gemeente	Sergio Richardson
4.	EA Utrecht	Gemeente	
5.	EA Eindhoven	Gemeente	
6.	EA Groningen	Gemeente	Marco Warnier
7.	EA Tilburg	Gemeente	Anita Potters
8.	EA Almere	Gemeente	Joël Koeckhoven
9.	EA Breda	Gemeente	
10.	EA Nijmegen	Gemeente	Wendy van den Eeckhout
11.	EA Kadaster	Natuur	
12.	EA CJIB	Recht	Ronald Siemonsma
13.	EA CBR	Verkeer	Hans Klerken
14.	EA IND	Migratie	Marcel Vos
15.	EA KvK	Economie	Rob Spoelstra
16.	EA DUO	Onderwijs	Johann Schreurs
17.	EA CBS	Bestuur	Pascal Fransen
18.	EA Justis	Recht	
19.	EA CIZ	Zorg	Kelly Boone
20.	EA RDW	Verkeer	Peter Sciamanda
21.	EA RVO	Economie	Edwin Habraken
22.	EA CAK	Zorg	Bas Leerintveld

NB-1 Van de in **blauw** aangegeven Familieleden is geen reactie ontvangen.

NB-2 De overige 3 MFG partijen, te weten de Belastingdienst (BD), het UWV en de Sociale Verzekeringsbank (SVB), hebben reeds meegedaan aan het eerdere DNA-onderzoek.